

К.Р. Сарыкулов, А.Б. Мақұлбек, С.Б. Абутаева*

з.ғ.к., доцент, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
магистрант, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
аға оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан

*Корреспондент авторы: asb8008@mail.ru

ҚР ҚЫЛМЫСТЫҚ ЗАҢЫНДАҒЫ ҚОСЫМША ЖАЗАЛАРДЫ ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Түйін

Мақалада Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 40-бабы бойынша қосымша жазалардың жүйесіне қатысты бірқатар мәселелер талқыланған. Осыған орай, 40-баптың 1, 2 және 3-бөліктеріндегі негізгі және қосымша жазалар, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жазалар қарастырылған. Мұндай жазалардың бөлінуі Қазақстанның қылмыстық саясатының маңызды жетістігі ретінде бағаланып, оларды тиімді пайдалану мүмкіндігін арттырады. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес, сот қылмыстық құқық бұзушылықтар мен қылмыстар үшін мүлкті тәркілеуді, белгілі бір лауазымдарға орналасу құқығынан айыруды, сондай-ақ басқа да түрлі жазаларды тағайындай алады. Бірақ, заңнаманың қазіргі түрінде соттың қосымша жазаларды қолдану кезінде шектеулер жоқ. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабына өзгерістер енгізу ұсынылды, бұл соттарға қосымша жазаларды кеңінен қолдануға мүмкіндік береді. Қылмыстық заңнамада арнайы лауазымға ие болу немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру секілді қосымша жазалар қарастырылған. Сондай-ақ, кәмелетке толмағандарға арналған жазалардың тізімін нақтылау қажет, өйткені қазіргі заңда бұл мәселеге қатысты нақты ережелер жоқ. Қылмыстық заңнаманың кейбір олқылықтарын ескере отырып, мүлкті қылмыстық жолмен алғанын дәлелдеудің қиындығы мәселесі де қарастырылады.

Кілттік сөздер: мүлік, меншік, арнайы тәркілеу, алып қою, табыс, жаза.

Кіріспе

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабы қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін негізгі (1 және 2-бөліктер) және қосымша (3-бөлігі) жазалардың жекелеген тізбелерін белгілейді. Мұндай аражігін ажырату Қазақстан Республикасының қылмыстық саясатының маңызды жетістігі деп танылуы тиіс, өйткені ол қосымша жазалау мүмкіндіктерін барынша тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Қолданыстағы қылмыстық заңнамаға сәйкес сот қылмыстық теріс қылықтар мен қылмыстар жасағаны үшін тағайындай алатын қосымша жазалардың қатарына: мүлкті тәркілеумен қатар шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тысқары жерге шығарып жіберу; арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан және мемлекеттік наградалардан айыру; белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру [1].

Қылмыстық заң жазаны тағайындау кезінде сот тек бір негізгі жазаны қолдана алатындығын нақты реттейді. Алайда, онда сотталушыға үкім шығарылған кезде тағайындалуы мүмкін қосымша жазалардың санын шектейтін нормалар жоқ. Айта кету керек, заң олардың санын шектемейді, сотқа баптардың санкцияларын және қылмыстық қол сұғушылыққа әсер етудің қылмыстық-құқықтық шараларын тағайындау ерекшеліктерін ескере отырып, осы мәселені шешуге еркіндік береді. Қосымша жазаларды сандық шектеуге қатысты қылмыстық заңға тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізу соттардың қосымша жазаларды қолдануда өз өкілеттіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді. Жиырма тоғыз жағдайда қылмыстық заңның Ерекше бөлігінің баптарында екі қосымша жаза қарастырылған (мүлкті тәркілеу және белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан

айыру). Бұл жазалар 50 жағдайда қолданылатын әртүрлі баптардың санкцияларында қарастырылған. Жекелеген сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасалған кезде сот арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан және мемлекеттік наградалардан айыру сияқты қосымша жазалар тағайындай алады [2].

Әдістер

Осыған байланысты Қазақстан Республикасы ҚК 40-бабына мынадай мазмұндағы 3-1-бөлімді енгізу ұсынылады:

«3-1. Сот қылмыстық құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігінің сипаты мен дәрежесін және кінәлінің жеке басын ескере отырып, бір немесе бірнеше қосымша жаза тағайындауға құқылы».

Ұсынылып отырған қылмыстық-құқықтық норма, біздің ойымызша, сотқа Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабының 3-бөлігінде көзделген қосымша жазалардың барлық әлеуетін неғұрлым икемді пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл құқық қолдану практикасының мүмкіндіктерін кеңейтеді және жазаны тағайындау кезінде дәлірек және жекелендірілген тәсілге ықпал етеді. Қолданыстағы жазалар тізімін қарастыра отырып, «белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру» сияқты қылмыстық-құқықтық шараның құрылымы әртүрлі және гетерогенді элементтерден тұратындығын атап өткен жөн. Бұған "белгілі бір лауазымға орналасу құқығынан айыру" және "белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру" кіреді, бұл әр нақты жағдайдың ерекшеліктеріне байланысты осы жазаларды қолданудың әртүрлі тәсілдерін қажет етеді.

Талданатын жазалар осы қосымша жазаны қылмыстық-құқықтық сипаттағы екі бөлек шараға бөлу арқылы кеңейтілуі керек: «белгілі бір лауазымды атқару құқығынан айыру» және «белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру», өйткені бұл шаралар мазмұны жағынан бір-бірінен ерекшеленеді. Қылмыстық заңнамада осындай шаралар құқық қолдану практикасында жиі қолданылады. Мәселен, кәмелетке толмағандар үшін жаза түрлерін реттейтін Қазақстан Республикасы Қылмыстық Кодексінің 81-бабының 1-бөлігі «белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыруды» жалпы жаза жүйесінде көзделмеген дербес жаза ретінде айқындайды.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, қосымша жазалар жүйесі бес емес, алты жазаны қамтуы керек деп санаймыз, бұл қылмыстың нақты жағдайларына және кінәлінің жеке басына байланысты құқық қолданудың неғұрлым икемді және дәл тәсілін қамтамасыз етеді. Сонымен, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабының 3-бөлігін мынадай редакцияда жазу ұсынылады:

«3. Қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылған адамға негізгі жазамен қатар мынадай қосымша жазалар қолданылуы мүмкін:

1. мүлікті тәркілеу;
2. арнаулы, әскери немесе құрметті атақтан, сыныптық шеннен, дипломатиялық дәрежеден, біліктілік сыныбынан және мемлекеттік наградалардан айыру;
3. белгілі бір лауазымға орналасу құқығынан айыру;
4. белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру;
5. Қазақстан Республикасының азаматтығынан айыру;
6. шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге шығарып жіберу».

Мұндай ұсыныс құқық қолдану практикасын жақсартатын және құқық бұзушылықтың сипатына және кінәлінің жеке басына байланысты жаза тағайындау кезінде үлкен икемділікті қамтамасыз ете отырып, жазалардың әртүрлі түрлерін дәлірек ажыратуға мүмкіндік береді.

Пробация қызметінің алдында тұрған күрделі мәселе-қосымша жазаларды басқа қылмыстық-құқықтық шаралармен алмастыру. Қолданыстағы заңнамада негізгіге қосымша тағайындалған жазаны алмастыра алатын тиісті шара жоқ. Практикалық қызметте автокөлікті

басқару құқығынан айырылған жекелеген сотталғандар, бұйрыққа қарамастан, тыйым салынған қызметпен айналысуды жалғастыратын жағдайлар туындайды [3].

Өздеріңіз білетіндей, тіпті жұмсақ жазаларды орындамау қоғамның құқық қорғау және сот жүйесіне теріс көзқарасына әкеледі, өйткені қылмыстық құқықтың маңызды қағидаттарының бірі — кез-келген қылмыстық-құқықтық тыйымның негізін құрайтын жазаның бұлтартпастығы бұзылады. Заңнамада тиімді тетіктің болмауы пробация қызметін жазалау және құқық бұзушылықтың алдын алу мақсаттарына қол жеткізуді қиындатады.

Бұл мәселені шешу Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы ғана мүмкін болады. Қылмыстық заңнамадағы олқылықтардың бірі кәмелетке толмағандарға арналған жазаларға қатысты ережелерде қылмыстық құқық бұзушылықтарға ден қоюдың негізгі және қосымша шараларының тізбесінің болмауы болып табылады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық Кодексінің 81-бабының 1-бөлігі кәмелетке толмағандарға тағайындалуы мүмкін жаза түрлерін айқындайды. Алайда, 81-баптың 2-8 және 10-бөліктері осы жазаларды кәмелетке толмағандарға қолдану ерекшеліктерін белгілейді. Қылмыстық Кодекстің 40-бабында көрсетілген жаза жүйесі туралы жалпы ережелер қылмыстық заңның 6-бөлімінде көрсетілмеген [4].

Кәмелетке толмағандарға қолданылатын жазалар тізімінде жазалардың жалпы жүйесінде жоқ «белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру» сияқты шара бар. Қылмыстық-құқықтық сипаттағы негізгі және қосымша шаралардың нақты тізбесінің болмауы бұл шараның қандай жаза түріне жататынын дәл анықтауға мүмкіндік бермейді, бұл құқықтық белгісіздік тудырады және оны практикада қолдануды қиындатады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 40-бабына ұқсас Қазақстан Республикасы Қылмыстық Кодексінің 81-бабында кәмелетке толмағандарға тағайындалатын негізгі және қосымша жазалардың тізбесін айқындау ұсынылады.

Сот төрелігі міндеттерін тиімді шешу үшін негізгі және қосымша жазалардың толық тізімін анықтау тек әдіснамалық ғана емес, сонымен бірге практикалық тұрғыдан да маңызды. Әдіснамалық тұрғыдан алғанда, олардың мазмұнын, қолдану шарттары мен кезеңін, сондай-ақ нақты шекаралары мен іс жүргізу тәртібін нақты анықтай отырып, жазалардың қатаң тізімі сот органдарына жазаларды тағайындау процесін жеңілдетіп қана қоймай, оларды соттар мен тиісті органдардың (мекемелердің) орындау барысында қолдануының біркелкі тәжірибесіне ықпал етеді. Бұл өз кезегінде қылмысқа неғұрлым тиімді қарсы тұруға, жәбірленушілердің құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, сондай-ақ осы шаралар қолданылатын сотталғандардың өз құқықтарын қорғауға ықпал етеді.

Практикалық тұрғыдан алғанда, қылмыстық заң деңгейінде анықталған, жазаның барлық түрлері — жұмсақтан қатаңға дейін дәйекті түрде көрсетілген толық тізбелер соттың мемлекеттік мәжбүрлеу шараларын тиімді қолдануға ықпал етеді. Бұл заңның құқық қолдану практикасын да, қоғамның құқықтық санасы мен ғылыми жетістіктерін де ескеруге мүмкіндік береді, яғни кінәлі адамдарға қатысты жазаларды сауатты және заңды қолдануға ықпал етеді. Қолданыстағы Қылмыстық-атқару заңнамасының елеулі олқылығы қамаққа алуға немесе бас бостандығынан айыруға байланысты тағайындалған қосымша жаза ретінде белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру мерзімінің басталу сәтінің белгісіздігі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 73-бабының 1-бөлігіне сәйкес «қамаққа алуға немесе бас бостандығынан айыруға қосымша жаза ретінде белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жазаны өтеу мерзімі қамауды, бас бостандығынан айыруды және пробация қызметін есепке қоюды өтеген күннен бастап есептеледі» [5]. Бұл ереже осы жазаны орындаудың басталуы сотталған адам негізгі жазасын өтеп жатқан сәттен басталады деп болжайды, бұл қосымша жазалардың мерзімдерін дәл есепке алу және бақылау үшін маңызды. Сонымен бірге, осы нормада бас бостандығынан айыруға байланысты жазасын өтеп жатқан және өзінің тұрғылықты жеріне жіберілетін сотталушының жүру уақыты ескерілмеген. Сотталған адам тұрғылықты жеріне келген және пробация бөлімшелерінде тіркелген жағдайда, жазаны орындау орнына баруға

жұмсалған уақыт белгілі бір лауазымды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру бойынша қосымша жазаны өтеу мерзіміне міндетті түрде есептелуге тиіс.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне және қылмыстық-атқару кодексіне сәйкес абайсызда қылмыс жасаған адамдар жазасын ең төменгі қауіпсіздік мекемелерінде (қоныс колонияларында) өтейді. Көп жағдайда сотталғандар не ең аз қауіпсіздік мекемелерінің әкімшілігі арқылы, не өз бастамасы бойынша түзеу мекемесінен тыс орналасқан кәсіпорындар мен ұйымдарға жұмысқа орналасады. Осы тұрғыда аталған қылмыстық-құқықтық шара практикалық қызметте белсенді қолданылады, бұл қосымша жазаны өтеу мерзімін есептеу кезінде тұрғылықты жеріне баруға жұмсалған уақытты есепке алу қажеттілігін растайды. Осыған байланысты Қазақстан Республикасы ҚАК 73-бабының 1-бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Қамаққа алуға немесе бас бостандығынан айыруға қосымша жаза ретінде белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыру түріндегі жаза тағайындалған кезде ол жазаның негізгі түрлерін өтеудің барлық уақытына қолданылады, бірақ бұл ретте оның мерзімі олар өтелген кезден бастап есептеледі».

Қазақстан Республикасының қолданыстағы Қылмыстық кодексінде қосымша жазалар елеулі өзгерістерге ұшырады, әсіресе бұл мүлікті тәркілеуге қатысты. Қазақ КСР Қылмыстық кодексінен және қолданыстағы ҚР Қылмыстық кодексінен айырмашылығы, мүлікті тәркілеу тәсілі айтарлықтай қайта қаралғанын атап өтуге болады. Егер бұрын барлық мүлік тәркіленген болса, онда қазіргі заңнамада тек қылмыстық жолмен алынған мүлік тәркіленуге жатады, бұл осы жазаны қолдануға неғұрлым мақсатты және әділ көзқарасты көрсетеді. Қазақстанның қолданыстағы қылмыстық заңнамасына сәйкес мемлекет сотталған адамның меншігі болып табылатын кез келген мүлікті тәркілеу тәжірибесінен үзілді-кесілді бас тартады. Бұл бағыт елдің халықаралық міндеттемелерінің әсерінен қалыптасты [6].

Әлемдік қылмыстық қауымдастық терроризм, есірткі саудасы, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру және сыбайлас жемқорлық сияқты халықаралық ұйымдасқан қылмыс көріністерімен күресу контекстінде бұл үрдіске ерекше мән береді. Осыған қарамастан, халықаралық-құқықтық құжаттардан мүше мемлекеттерге ұлттық заңнамада жалпы тәркілеуді (сотталған адамға тиесілі мүлікті толық немесе ішінара тәркілеуді) емес, арнайы тәркілеуді көздеу міндеті жүктелетіні анық көрінеді. Бұған Қылмыстық жолмен алынған кірістерді, қылмыс құралдарын және қылмыстың заты болып табылатын мүлікті тәркілеу кіреді. Қазіргі Қазақстанда экономикалық дағдарысқа қарамастан, салыстырмалы түрде қолайлы экономикалық жағдай қалыптасты. Мемлекет экономиканың негізгі салаларын белсенді қолдайды, ал елге шетелдік инвестициялардың көлемі де айтарлықтай. Қолданыстағы қылмыстық заңнамада қылмыстық жолмен алынған немесе қылмыстық жолмен алынған қаражатқа сатып алынған мүлікті ғана тәркілеу мүмкіндігін көздеу меншік құқығын тиімді жүзеге асыру үшін қолайлы жағдайлар жасауға бағытталған мемлекеттің саясатына толық сәйкес келеді.

Нәтижелер мен талқылаулар

Дегенмен, іс жүзінде белгілі бір проблемалар туындайды. Солардың бірі-мүліктің шынымен қылмыстық жолмен алынғанын дәлелдеудің қиындығы. Қазіргі уақытта бұл айтарлықтай қиындықтар туғызады, өйткені көбінесе белгілі бір мүліктің пайда болуының заңдылығын анықтау қиын. Халықаралық ұйымдар ұсынатын бұл мәселенің ықтимал шешімдерінің бірі - "in rem" институтын енгізу. Бұл институт, егер оның иесі оның шығу тегінің заңдылығын растай алмаса, мүлікті тәркілеу мүмкіндігін болжайды. Бұл тәсіл ақшаны жылыстатумен және қылмыстық жолмен алынған активтердің заңсыз айналымымен күресуге көмектеседі. Гонконг және Сингапур сияқты елдерде «in rem» институтын енгізу сыбайлас жемқорлық деңгейінің айтарлықтай төмендеуіне және құқықтық тәртіптің нығаюына әкелді. Бұл тәжірибе Ресейде де белсенді талқылануда, бірақ жоғары лауазымды шенеуніктер бұл институтты енгізуге мүмкіндік беретініне күмән бар, өйткені ол әсер етушілердің мүдделеріне әсер етуі мүмкін. Бұл тәсілдің қарсыластары кінәсіздік презумпциясы туралы дәлел келтіріп, мүлікті заңсыз шыққанын дәлелдемей тәркілеу қылмыстық құқықтың негізгі принциптерін

бұзады деп дәлелдейді. Алайда, біздің ойымызша, бұл әлсіз дәлел [7]. Мысалы, АҚШ-та мүлікті тәркілеу қолданылады, тіпті оның заңсыздығы қылмыстық істердің бірқатар санаттары бойынша дәлелденбесе де, кінәсіздік презумпциясын бұзбайды.

Меншік иесіне мүліктің шығу тегін дәлелдеу міндетін жүктеу көптеген мемлекеттердің тәжірибесі болып табылады және қылмыстық құқықтың негізгі принциптерін бұзбайды. Мұндай рәсім тек мүлікке қолданылады, оның пайда болуының заңсыздығы қылмыстық іс материалдарымен расталады және осылайша кінәсіздік презумпциясына қайшы келмейді. Керісінше, бұл екі институт — кінәсіздік презумпциясы және "in rem" институты — әділеттілік пен азаматтардың құқықтарын қамтамасыз ете отырып, бір-бірін толықтыра алады.

Егер Қазақстан "in rem" институтын енгізу жолын тандаса, бұл алдымен шығу тегі күмән тудыратын мүлікке тыйым салуға, содан кейін оны тәркілеу туралы шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл қылмысқа, әсіресе сыбайлас жемқорлыққа, ақшаны жылыстатуға және есірткінің заңсыз айналымына қарсы күресті едәуір күшейте алады.

Болашақта Қазақстан халықаралық талаптар мен міндеттемелерді ескере отырып, осы институтты енгізу қажеттілігін түсінеді. Біріккен Ұлттар Ұйымының 2003 жылғы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясы, 1988 жылғы Есірткі және психотроптық заттардың заңсыз айналымына қарсы күрес туралы Конвенция, сондай-ақ FATF халықаралық ұйымының ақшаны жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы күрес жөніндегі ұсынымдары ұлттық заңнамалық жүйелерде "in rem" институтын қолданудың маңыздылығын көрсетеді. Аталған институтты енгізу құқық қолдану практикасын жақсартуға және Қазақстанның құқықтық жүйесіне деген сенімді арттыруға ықпал ететін болады.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, жүргізілген зерттеу қосымша жазалау жүйесіне қатысты бірқатар негізгі мәселелерді анықтады. Қосымша жазалардың жаңа жүйесін әзірлеу қылмыстық-атқару заңнамасына өзгерістер енгізуді талап етеді, бұл олардың тиімді орындалуын қамтамасыз етеді. Қолданыстағы Қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасына, сондай-ақ ведомстволық нұсқаулықтарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу қосымша жазаларды тағайындау және орындау практикасына оң әсер ететін бар проблемаларды жоюға көмектеседі. Бұл, өз кезегінде, мемлекеттегі құқықтық тәртіп пен әділеттілікті нығайта отырып, қылмыстық әрекеттер үшін жауапкершіліктің бұлтартпаушылық қағидатын жақсырақ сақтауға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі, 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ.// <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000226>.
2. Борчашвили, И. Ш. Комментарий к Уголовному кодексу Республики Казахстан. Общая часть / И. Ш. Борчашвили. - Алматы: Жеті жарғы, 2021. - Т.1. - 835 с.
3. Джекебаев У. С., Основные принципы уголовного права Республики Казахстан (сравнительный комментарий к книге Дж.Флетчера и А.В.Наумова «Основные концепции современного уголовного права»).- Алматы: Жеті Жарғы, 2001. - 256 с.
4. Рахметов С. М., Кулмуханбетова Б.А. Наказание: понятие, цели, виды, порядок и назначение: Учебное пособие. – Алматы: Жеті жарғы, 1999. – 120 с.
5. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексі, 2014 жылғы 5 шілдедегі № 234-V ҚРЗ.// Мына сілтемеде: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000234/k14234.htm>
6. Жаксыбекова Ф. С., Ниетуллаев Н. Н. Жаза жүйесінің мәселелері. Уголовная политика Казахстана до 2030 года: новый взгляд и перспективы: Материалы международного круглого стола, г. Нур-Султан, 11 марта 2022 года / Университет КАЗГЮУ имени М. С. Нарикбаева. – Нур-Султан, 2022. – С.151-155.
7. Сарпеков Р.К, Рахметов С.М. Проблемы построения системы наказания в уголовном кодексе Республики Казахстан. Вестник института законодательства и правовой информации РК, № 1 (68)-2022. – С. 43-50.

К. Р. Сарыкулов, А. Б. Макулбек, С. Б. Абутаева*
к. ю.н., доцент, ЮКУ им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан
магистрант, ЮКУ им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан
старший преподаватель, ЮКУ им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан
***Корреспондент авторы: asb8008@mail.ru**

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫХ НАКАЗАНИЙ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ РК

Аннотация

В статье обсуждаются важные вопросы, касающиеся системы дополнительных наказаний по статье 40 Уголовного кодекса Республики Казахстан. В этой связи части 1, 2 и 3 статьи 40 предусматривают основные и дополнительные наказания, а также дополнительные наказания за совершение уголовного правонарушения. Распределение таких наказаний оценивается как важнейшее достижение уголовной политики Казахстана и повышает шансы на их эффективное использование. В соответствии с действующим законодательством суд может назначить конфискацию имущества за уголовные правонарушения и преступления, лишение права занимать определенные должности, а также различные другие наказания. Но в нынешнем законодательстве ограничений при применении судом дополнительных наказаний нет. Предложено внести изменения в статью 40 Уголовного кодекса Республики Казахстан, что позволит судам более широко применять дополнительные наказания. Уголовное законодательство предусматривает дополнительные наказания. Также необходимо уточнить перечень наказаний для несовершеннолетних, так как в действующем законе нет четких положений по данному вопросу. Учитывая некоторые пробелы в уголовном законодательстве, также рассматривается вопрос о сложности доказательства получения имущества преступным путем.

Ключевые слова: имущество, собственность, специальная конфискация, изъятие, доход, наказание.

K. R. Sarykulov, A. B. Makulbek, S. B. Abutaeva*
candidate of Law, Associate Professor, M. Auezov SKU, Shymkent, Kazakhstan master's
student, M. Auezov SKU, Shymkent, Kazakhstan
senior lecturer, M. Auezov SKU, Shymkent, Kazakhstan
***Corresponding author: asb8008@mail.ru**

ISSUES OF IMPROVING ADDITIONAL PENALTIES IN THE CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract

The article discusses important issues related to the system of additional punishments under article 40 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan. In this regard, parts 1, 2 and 3 of article 40 provide for basic and additional penalties, as well as additional penalties for committing a criminal offense. The distribution of such punishments is assessed as the most important achievement of Kazakhstan's criminal policy and increases the chances of their effective use. In accordance with the current legislation, the court may impose confiscation of property for criminal offenses and crimes, deprivation of the right to hold certain positions, as well as various other punishments. But in the current legislation, there are no restrictions on the use of additional punishments by the court. It is proposed to amend article 40 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan, which will allow courts to apply additional penalties more widely. Criminal law provides for additional penalties. It is also necessary to clarify the list of punishments for minors, as there are no clear provisions on this issue in the current law. Given some gaps in the criminal law, the issue of the difficulty of proving the acquisition of property by criminal means is also being considered.

Key words: Property, Property, Special confiscation, seizure, income, punishment.

Information about the author responsible for contacts:

S. B. Abutaeva E- mail.ru asb8008@mail.ru

Қатынасхаттар үшін жауапты автор туралы ақпарат:

С. Б. Абутаева E- mail.ru asb8008@mail.ru

Информация об авторе, ответственном за сообщения:

С. Б. Абутаева E- mail.ru asb8008@mail.ru